

پیشوایان صادق

ميلاد رسول اکرم(ص) و ميلاد امام جعفر صادق(ع) که یکی بنیانگذار اصل و اساس مکتب اسلام است و دیگری استوارکننده پایه‌های این آیین در زمانه غلبه تحریف و انحراف و نیز بنیانگذار روش صحیح فهم و شناخت این مکتب برای آیندگان...

امام صادق(ع) پس از رسول اکرم(ص)

ميلاد رسول اکرم(ص) و ميلاد امام جعفر صادق(ع) که یکی بنیانگذار اصل و اساس مکتب اسلام است و دیگری استوارکننده پایه‌های این آیین در زمانه غلبه تحریف و انحراف و نیز بنیانگذار روش صحیح فهم و شناخت این مکتب برای آیندگان. دین مبین اسلام؛ یعنی آیین نجات‌بخش پیامبر اکرم، دین اتم و اکمل است و دربردارنده همه آنچه بشریت برای سعادت دنیا و آخرت خود نیازمند آن است؛ اما آیا اسلام همان است که مسلمانان می‌گویند و عمل می‌کنند؟ اگر چنین باشد که دیگر تفقه و شناخت معنا ندارد. آیه مشهور نفر با این مضمون: **171#&**؛ پس چرا از هر فرقه‌ای گروهی نمی‌روند دانش دین بیاموزند تا وقتی که به سوی قومشان بازگشتند آنان را از مخالفت با احکام الهی بر حذر دارند؟ **raquo&**؛ (توبه، 122) صراحتاً اشاره به همین لزوم فهم و شناخت حقیقی و صحیح از دین دارد که خود به طور ضمنی دربردارنده امکان بدفهمی و شناخت نادرست از دین و به عبارتی کج‌فهمی دینی یا همان انحراف است.

پیامبر اکرم تنها حامل کلام خدا نیست، بلکه بنا به نص صریح قرآن، تبیین کننده آن برای مردم نیز هست. حدیث معروف ثقلین که شیعه و سنی به اتفاق آن را نقل کرده‌اند به روشنی ائمه معصومین(س) را عهده‌دار مسوولیت تبیین کلام خدا پس از پیامبر می‌کند و بدین طریق علاوه بر کتاب خدا، سنت پیامبر و اهل بیت او نیز اصل و مبنا قرار می‌گیرد. زمزمه‌های نادرست **171#&**؛ حسبنا کتاب الله **raquo&**؛ که قائلان به آن در پی توقف در قرآن یا حد اکثر در ظاهر سیره پیامبر بوده و هستند و قول ائمه و احادیث معصومین را عاری از حجت عنوان می‌کنند آشکارا در مسیر انحراف از حقیقت دین قرار دارند. اسلام محمد(ص) با تفسیر اهل بیت اوست که قابل درک و دریافت و شناخت می‌شود و گرنه هر تلاش بشری دیگری در این خصوص دست و پا زدن در ظلمت ته‌توی عقل جزئی بی‌نصیب از وحی است و هیچ راهی به رهایی نمی‌گشاید. امام جعفر صادق به دلیل برخورداری از شرایط ویژه‌ای که نظیر آن برای هیچ‌یک از امامان دیگر وجود نداشت، نقشی بی‌بدیل در حفظ و بقای احکام و معارف عالیه آیین جد بزرگوارش پیامبر اکرم(ص) ایفا کرد که در 3 نمودار مهم و برجسته از زندگی ایشان قابل مشاهده است. این 3 نمودار به نقل از کتاب **171#&**؛ پیشوای صادق **raquo&**؛ (نوشته رهبر معظم انقلاب، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، 1383) از این قرار است.

1- تبیین و تبلیغ مساله امامت

این موضوع را باید بارزترین خصیصه دعوت امامان شیعه دانست. از نخستین سال‌های پس از رحلت پیامبر اکرم در همه دوره‌های امامت، مطلع دعوت شیعی را اثبات امامت اهل بیت پیامبر تشکیل می‌داده است. این موضوع در قیام خونین حسین بن علی و پس از آن حتی در جنبش امامزادگانی مانند زید بن علی نیز مشاهده می‌شود. دعوت امام صادق (علیه‌السلام) نیز از این کلیت بیرون نبوده است.

نویسنده کتاب پیشوای صادق به طور خاص درباره دعوت این امام بزرگوار به مساله امامت که به اقتضای زمان، شرایط ویژه‌ای را می‌طلبد، می‌افزاید: **171#&**؛ امام هنگام اشاعه و تبلیغ این مطلب، خود را در مرحله‌ای از مبارزه می‌دید که می‌بایست به‌طور مستقیم و صریح، حکام زمان را نفي کند و خویشتن را به‌عنوان صاحب حق واقعی ولایت و امامت به مردم معرفی نماید و قاعدتاً این عمل فقط هنگامی صورت می‌گیرد که همه مراحل قبلی مبارزه با موفقیت انجام گرفته است. آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی در قشر وسیعی پدید آمده؛ آمادگی‌های بالقوه در همه جا احساس شده، زمینه‌های ایدئولوژیک در جمع قابل توجهی ایجاد شده، لزوم حکومت حق و عدل برای جمعی کثیر به ثبوت رسیده و بالاخره رهبر تصمیم‌راشخ خود را برای مبارزه نهایی گرفته است. بدون این همه، مطرح کردن نام یک شخص معین به عنوان امام و زمامدار محقق جامعه، کاری عجولانه و بی‌فایده بود. **raquo&**؛

2- تبیین احکام به شیوه خاص شیعی و تفسیر قرآن به روال بینش اهل بیت

براساس حدیث ثقلین تبیین وحی به عهده اهل بیت نبی اکرم(ع) است و در میان اهل بیت، امام صادق در شرایط تاریخی ویژه‌ای برای تحقق این هدف قرار داشت این نیز یک خط روشن در زندگی امام صادق است؛ به شکلی متمایزتر و صریح‌تر از آنچه در زندگی دیگر امامان می‌توان دید تا آنجا که فقه شیعه **171#&**؛ فقه جعفری **raquo&**؛ نام گرفته است و همه کسانی که فعالیت سیاسی امام را نادیده گرفته‌اند، بر این سخن همدستانند که امام صادق وسیع‌ترین یا یکی از وسیع‌ترین حوزه‌های علمی و فقهی زمان خود را داشته است.

3- وجود تشکیلات پنهانی سیاسی ایدئولوژیک

... امام صادق (علیه‌السلام) اواخر دوران بنی‌امیه، شبکه تبلیغاتی وسیعی را که کار آن، اشاعه امامت آل علی و تبیین درست مساله امامت بود، رهبری می‌کرد. شبکه‌ای که در بسیاری از نقاط دوردست کشور مسلمان، بویژه در نواحی عراق عرب و خراسان، فعالیت‌های

چشمگیر و ثمربخشی درباره مسأله امامت عهده‌دار بود؛ ولی این تنها یک روی مسأله و بخش ناچیزی از آن است. موضوع تشکیلات پنهان در صحنه زندگی سیاسی امام صادق و نیز دیگر ائمه از جمله مهم‌ترین و شورانگیزترین و در عین حال مجهول‌ترین و ابهام‌آمیزترین فصول این زندگینامه پرمجراست.

بحث دیگری که در حکم مقدمه مبحث اصلی یعنی تشکیلات پنهانی سیاسی در کتاب مذکور آمده در بخشی باعنوان &#171؛استراتژی امام حسن برای پذیرش صلح؛ ذکر شده که چکیده آن توجه به مهم‌ترین اهدافی است که صلح امام حسن (ع) را اجتناب‌ناپذیر می‌کرد. جمع‌آوری نیروهای اصیل و مطمئن شیعی، حراست آنان از گزند توطئه‌های بی‌امان ضد شیعی دست‌گاه اموی، گسترده تفکر اصیل اسلامی در دایره‌های محدود ولی پرمعق، جذب نیروهای بالقوه و افزودن آنان به جمع شیعیان، انتظار فرصتی مناسب و سرانجام، قیام و اقدامی بجا و بموقع که نظام جاهلی بنی‌امیه را منفجر کرده، دوباره نظام اسلامی و علوی را جایگزین آن کند.

بدین ترتیب می‌توان گفت شاید تشکیلات پنهان سیاسی که نمودی بارز در دوران زندگی امام صادق دارد نوعی مبارزه نرم و غیرمسلحانه علیه دست‌گاه حکومت جور است به قصد بازگرداندن تدریجی، آرام و هوشمندانه حاکمیت به جانشینان واقعی پیامبر و آماده‌سازی زمینه لازم برای رشد نامحسوس شیعیان و جلوگیری از بهانه دادن به دست دشمن برای کشتار شیعیان وفادار به امامت و جانشینی بر حق فرزندان پیامبر.

در پایان از میان مباحث مختلف مطرح در زمینه تشکیلات سیاسی که در کتاب پیشوای صادق به‌طور مکفی به آن پرداخته شده به ذکر یک راهبرد سیاسی مهم در حیات سیاسی امام صادق (ع) می‌پردازیم که در کتاب در بخشی باعنوان &#171؛باب واسطه میان امام و شیعیان؛ به آن اشاره شده و آن عبارت است از راندن دوست برای حفاظت او از دشمن؛ دوستی که از زبده‌ترین و نزدیک‌ترین یاران است و همچون زنبور عسلی که اگر حشرات موزی بدانند در اندرون او چیست، قطعه قطعه‌اش می‌کنند و شهادش را می‌ربایند. به قلم نویسنده کتاب پیشوای صادق: &#171؛هنگامی که چشم‌ها و گوش‌های بیگانه با ولعی هرچه بیشتر در انتظار کشف ارتباطات شیعیان با امام‌اند... در این مواقع امام، خود نیز افراد را به ملایمت و گاه به عتاب، از خود دور می‌ساخته است. تبری جستن و اظهار بی‌زاری امام از یک راوی معروف و شناخته شده که بارها رضایت‌مندی امام از وی به گوش نزدیکان و خواص رسیده، به گمان قوی هیچ موجبی جز یک تاکتیک تشکیلاتی نخواهد داشت.«

آزاد جعفری

جام جم آنلاین